Sygn. akt I AGa 289/18

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 listopada 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSA Anna Beniak

Sędziowie: SSA Anna Cesarz (spr.)

SSA Krystyna Golinowska

Protokolant: sekr. sąd. Anna Krzesłowska

po rozpoznaniu w dniu 15 listopada 2018 r. w Łodzi na rozprawie

sprawy z powództwa E. S.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w Ł.

o ustalenie

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 29 maja 2018 r. sygn. akt X GC 77/17

1. ***oddala apelację;***

2. ***zasądza od (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w Ł. na rzecz E. S. kwotę 4050 (cztery tysiące pięćdziesiąt) zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.***

Sygn. akt I AGa 289/18

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrkiem z 29 maja 2018 r. Sąd Okręgowy w Łodzi w sprawie z powództwa E. S. przeciwko (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w Ł. ustalił, iż wypowiedzenie umowy leasingu nr (...) zawartej pomiędzy E. S. a (...) Spółką Akcyjną z siedzibą w Ł. w dniu 21 sierpnia 2014 r. oraz wypowiedzenie subsydiarnej umowy zobowiązującej do sprzedaży, dokonane oświadczeniem pozwanego z dnia 3 października 2016 r. jest bezskuteczne; zasądził od (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w Ł. na rzecz E. S. kwotę 11.434 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu.

Powyższe orzeczenie poprzedziły ustalenia faktyczne, które Sąd Apelacyjny podziela i przyjmuje za własne:

W dniu 21 sierpnia 2014 r. została zawarta pomiędzy stronami umowa leasingu operacyjnego nr (...), której przedmiotem było finansowanie zakupu maszyny przemysłu tworzyw sztucznych – granulatora kabli z automatyczną separacją E. o wartości 24.000 Euro. Umowa została zawarta na czas określony do dnia 31 lipca 2019 r. W ramach w/w umowy leasingu pozwany zobowiązał się do nabycia opisanego przedmiotu leasingu zgodnie ze wskazaniem powódki, a powódka zobowiązała się do terminowego regulowania opłat leasingowych i innych płatności określonych w umowie leasingu. Prawne zabezpieczenie w/w umowy leasingu stanowił weksel in blanco wystawione przez powódkę.

Integralną częścią umowy były Ogólne Warunki Umowy Leasingu (OWUL), terminarz opłat oraz specyfikacja przedmiotu leasingu.

Zgodnie z Ogólnymi Warunkami Umowy Leasingu, zawartej przez strony:

- finansujący może rozwiązać Umowę Leasingu ze skutkiem natychmiastowym, jeżeli Korzystający pomimo upomnienia na piśmie i wyznaczenia dodatkowego terminu, zalega z jakąkolwiek płatnością wynikającą z Umowy Leasingu (§ 7 ust. 6 pkt. 6.1 OWUL);

- w przypadku rozwiązania Umowy Leasingu w trybie § 7 ust. 6 OWUL, Korzystający zobowiązany jest w dniu rozwiązania Umowy Leasingu do zwrotu Przedmiotu Leasingu w trybie uregulowanym w § 7 ust. 13-15 OWUL, a w przypadku szkód na Przedmiocie Leasingu (w tym zużycia większego niż wynikające z normalnej eksploatacji), Finansujący ma prawo żądać ich pokrycia przez Korzystającego (§ 7 ust. 7 OWUL);

- w przypadku rozwiązania Umowy Leasingu w trybie § 7 ust. 6 OWUL, poza obowiązkiem Korzystającego do zapłaty wszystkich Opłat Leasingowych wymagalnych do dnia rozwiązania Umowy Leasingu, Finansujący może żądać od Korzystającego zapłacenia odszkodowania w wysokości sumy wszystkich przewidzianych w Umowie Leasingu a niewymagalnych do dnia jej rozwiązania Opłat Leasingowych, o których mowa w § 5 ust. 2 OWUL, pomniejszonych o korzyści zgodnie z postanowieniami § 7 ust. 9 OWUL. Zapłata winna nastąpić w terminie wskazanym przez Finansującego w wezwaniu (§ 7 ust. 8 OWUL);

- przy ustalaniu wysokości odszkodowania, o którym mowa w § 7 ust. 8 OWUL uwzględniane są korzyści Finansującego wynikające z zapłaty odszkodowania, o którym mowa w § 7 ust. 8 OWUL, w terminie przypadającym wcześniej niż terminy przewidziane w Umowie Leasingu dla poszczególnych Opłat Leasingowych – korzyści te rozumiane są jako dyskonto odpowiednią stopą wskazaną w § 7 ust. 11 OWUL, wyliczane są od dnia wskazanego przez Finansującego w wezwaniu do zapłaty do dnia zapłaty określonego w Umowie Leasingu (§ 7 ust. 9 pkt 9.1 OWUL).

- przy ustalaniu wysokości odszkodowania, o którym mowa w § 7 ust. 9 OWUL uwzględniane są korzyści Finansującego wynikające z rozwiązania Umowy Leasingu – korzyści te rozumiane są jak cena netto (bez podatku VAT) ze sprzedaży Przedmiotu Leasingu, pomniejszona o koszty sprzedaży (w szczególności koszty wycen rzeczoznawców, koszty ogłoszeń, prowizja pośrednika, koszty związane z doprowadzeniem Przedmiotu Leasingu do stanu umożliwiającego sprzedaż), koszty związane z posiadaniem (w tym koszty przechowania i ubezpieczenia), zapobieżeniem utracie lub pogorszeniu stanu Przedmiotu Leasingu, poniesione przez Finansującego od dnia rozwiązania Umowy Leasingu do dnia sprzedaży Przedmiotu Leasingu. Ostateczne wyliczenie niniejszych korzyści zostanie sporządzone po otrzymaniu przez Finansującego ceny ze sprzedaży Przedmiotu Leasingu (§ 7 ust. 9 pkt 9.2 OWUL);

- w razie przedterminowego rozwiązania Umowy Korzystający zobowiązany jest bezzwłocznie, nie później niż w ciągu 7 dni od upływu tego terminu, zwrócić Przedmiot Leasingu na własny koszt i ryzyko do siedziby Finansującego lub w miejsce przez niego wskazane odrębnym pismem, w stanie nie gorszym niż będącym następstwem normalnego zużycia. Do czasu odbioru Przedmiotu Leasingu przez Finansującego, Korzystający nie może czerpać z niego pożytków, a nadto ma obowiązek bezpłatnego przechowywania i konserwacji, jeśli Finansujący nie przedstawi innych dyspozycji w tym zakresie (§ 7 ust. 13 OWUL);

- w razie odmowy lub opóźnienia zwrotu Przedmiotu Leasingu przez Korzystającego, Finansującemu przysługuje kara umowna liczona za każdy dzień, w wysokości 1/10 średniej miesięcznej Okresowej Opłaty Leasingowej z ostatnich 12 miesięcy poprzedzających miesiąc, w którym powstał obowiązek zwrotu, a w przypadku umów rozwiązanych wcześniej niż po upływie 12 miesięcy – z okresu trwania Umowy Leasingu. Korzystający zobowiązany jest również do zwrotu kosztów ubezpieczenia i innych kosztów powstałych w związku z posiadaniem Przedmiotu Leasingu, poniesionych przez Finansującego w tym okresie (§ 7 ust. 14 OWUL);

Z przyjętego w ramach umowy terminarza opłat wynika ponadto, że wartość netto przedmiotu leasingu wyniosła 101.006,40 złotych, zaś wynagrodzenie pieniężne finansującego wraz z opłatą końcową wynosi 120.326,27 złotych. Opłata wstępna została określona na kwotę 6.211,89 złotych, zaś termin płatności kolejnych rat leasingowych na dzień 15 każdego kolejnego miesiąca. Wysokość raty miesięcznej wyniosła 2.382,15 złotych, zaś opłata końcowa została wyliczona na kwotę 1.242,37 złotych. Korzystający zobowiązany był do uiszczania poszczególnych rat leasingowych niezależnie od doręczenia faktur VAT, do wystawienia których zobowiązany był finansujący.

Ponadto w dniu 21 sierpnia 2014 r. strony zawarły także umowę zobowiązującą do sprzedaży określonego w umowie leasingu przedmiotu leasingu w myśl, której pozwany zobowiązał się do przeniesienia na rzecz powódki własności przedmiotu leasingu po uiszczeniu wszystkich rat oraz opłaty końcowej stanowiącej cenę sprzedaży.

W dniu 11 września 2016 r. pozwany wystosował do powódki ostateczne wezwanie do zapłaty kwoty 1.175,81 złotych w terminie do dnia 25 września 2016 r., z zagrożeniem podjęcia działań windykacyjnych oraz rozwiązania umowy leasingu ze skutkiem natychmiastowym. Do wezwania załączony został wykaz przeterminowanych należności na dzień 10 września 2016 r.:

- (...) – na kwotę 12,82 złotych;

- (...) – na kwotę 15,77 złotych;

- (...) – na kwotę 2.390,35 złotych z której do zapłaty wskazano kwotę 1.039,27 złotych;

- (...) – na kwotę 15,70 złotych;

- (...) – na kwotę 92,25 złotych (opłata windykacyjna).

W dniu 6 września 2016 r. pozwany wystawił także notę odsetkową (...), z terminem płatności do dnia 27 września 2016 r. obejmującą odsetki wyliczone na dzień 31 sierpnia 2016 r. z tytułu opóźnienia w zapłacie:

- (...) – w kwocie 12,34 złotych;

- (...) – w kwocie 1,52 złotych;

- (...) – w kwocie 0,40 złotych.

Łącznie wyliczone odsetki wyniosły 13,63 złotych.

W odpowiedzi na wezwanie do zapłaty powódka zakwestionowała istnienie zadłużenia wskazanego w wezwaniu ostatecznym i zwróciła się o wyjaśnienie przyczyn wzywania do zapłaty kwoty z faktury (...) wskazując, iż została ona opłacona w całości oraz zażądała zwrotu nienależnie pobranych kosztów wezwań do zapłaty.

Do pisma powódka dołączyła potwierdzenie dokonania w dniu 23 sierpnia 2016 r. przelewu kwoty 2.390,35 złotych z tytułu faktury (...).

W dniu 3 października 2016 r. pozwana wystosowała „OŚWIADCZENIE do umowy nr (...)" w którym wskazała, iż z uwagi na zwłokę w zapłacie należności z umowy leasingu, w tym rat leasingowych oraz brak zapłaty tych należności w dodatkowym wyznaczonym w wezwaniu terminie, rozwiązuje w trybie natychmiastowym bez okresu wypowiedzenia umowę leasingu nr (...) z dnia 21 sierpnia 2014 r. oraz umowę zobowiązującą do sprzedaży. Ponadto pozwana wezwała do uiszczenia zaległych rat leasingowych i zwrot w terminie 7 dni przedmiotu leasingu, z zastrzeżeniem naliczania kary umownej z tego tytułu i podjęcie czynności windykacyjnych.

Z załączonego wykazu dokumentów stanowiących podstawę do złożenia oświadczenia wynikało, że zadłużenie na dzień poprzedzający złożenie oświadczenia wyniosło 3.578,27 złotych, a składało się na nie, oprócz kwot i dokumentów wymienionych w ostatecznym wezwaniu do zapłaty, dodatkowo:

- (...) – na kwotę 2.390,35 złotych;

- (...) – na kwotę 12,11 złotych

W odpowiedzi na pismo powódki z dnia 19 września 2016 r. pozwany odpowiedział pismem z dnia 5 października 2016 r. podtrzymując zasadność wystosowanego wezwania ostatecznego do zapłaty z uwagi na brak płatności w łącznej kwocie 3.678,85 złotych, wynikającej z księgowania wpłat w pierwszej kolejności na należności najdawniej wymagalne.

Z kolei w odpowiedzi z dnia 12 października 2016 r. powódka wniosła o konwalidację dokonanego wypowiedzenia wskazując, na brak podstaw do złożenia takiego oświadczenia, bowiem powódka nie pozostawała w opóźnieniu w zapłacie kwot i dokumentów objętych wezwaniem. Powódka podniosła, że pozwany nie odniósł się do zgłoszonej reklamacji nieprawidłowego wyliczenia kwoty zadłużenia.

Do pisma dołączono potwierdzenia dokonania przelewów :

- w dniu 23 sierpnia 2016 r. przelewu kwoty 2.390,35 złotych z tytułu faktury (...);
- w dniu 4 października 2016 r. przelewu kwoty 2.390,35 złotych z tytułu faktury (...);
- w dniu 15 maja 2016 r. przelewu kwoty 106,76 złotych z tytułu faktury (...).

W wiadomości mailowej z dnia 4 listopada 2016 r. przedstawiciel pozwanego wezwał powódkę do spłaty całej wymagalnej na ten dzień należności, warunkującej wznowienie leasingu lub zwrotu przedmiotu leasingu. Z treści wiadomości wynika, że zafakturowana zaległość do umowy leasingu nr (...) wynosi 1.280,17 złotych, zaś koszty wznowienia leasingu wynoszą 1.792,76 złotych.

W piśmie z dnia 7 listopada 2016 r. powódka ponownie zakwestionowała prawidłowość i skuteczność dokonanego wypowiedzenia umowy i wezwała do nieodpłatnego wznowienia umowy leasingu.

W odpowiedzi z dnia 18 listopada 2016 r. pozwany podtrzymał swoje stanowisko (bez szczegółowego odniesienia się do zarzutów powódki) podnosząc zasadność dokonanego wypowiedzenia z uwagi na opóźnienia w płatnościach i wskazał, że zarzuty powódki nie wstrzymują działań windykacyjnych.

W dniu 9 stycznia 2017 r. przedstawiciel pozwanego wystosował do powódki ostateczne wezwanie do wydania przedmiotu leasingu w terminie 3 dni, podnosząc bezprawne wykorzystywanie urządzenia z uwagi na wypowiedzenie w dniu 3 października 2016 r. umowy leasingu.

Po wypowiedzeniu umowy w dniu 3 października 2016 r. pozwany nie wystawiał faktur, lecz dopiero po 6-8 miesiącach przesłał zbiorowo faktury wystawione w okresie po wypowiedzeniu. Powódka nie zapłaciła ich z uwagi na brak cofnięcia oświadczenia o wypowiedzeniu umowy, zaś w okresie przed otrzymaniem faktur uznawała, że istniał stan niepewności. Zadeklarowała także zapłatę wszystkich zaległych rat leasingowych.

W dniu 12 lipca 2017 r. pozwany wystosował do powódki kolejne wezwanie do zapłaty należności wynikających z umowy leasingu nr (...), w terminie dodatkowym do dnia 17 lipca 2017 r., w kwocie 23.078,40 złotych – pod rygorem wypowiedzenia umowy ze skutkiem natychmiastowym.

W odpowiedzi z dnia 31 lipca 2017 r. powódka wskazała, iż wezwanie otrzymała w dniu 19 lipca 2017 r. i zwróciła się o informację, czy pozwany deklaruje gotowość cofnięcia dokonanego już oświadczenia o rozwiązaniu umowy i ugodowego zakończenia sporu.

Z pisma z dnia 31 lipca 2017 r. wynika, że pozwany po raz kolejny sporządził oświadczenie o rozwiązaniu umowy leasingu nr (...) w trybie natychmiastowym z uwagi na brak płatności należności z umowy leasingu w wyznaczonym dodatkowym terminie oraz wezwał do zwrotu przedmiotu leasingu.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o zebrany w sprawie materiał dowodowy w postaci dokumentów, których prawdziwości żadna ze stron nie kwestionowała oraz uzupełniająco w oparciu o zeznania powódki.

W rozważaniach Sąd Okręgowy stwierdził, że roszczenie powódki sformułowane jako roszczenie o ustalenie bezskuteczności wypowiedzenia umowy leasingu z dnia 3 października 2016 r. oparte jest na art. 189 k.p.c. W ocenie Sądu po stronie powódki występuje szeroko rozumiany interes prawny w ustaleniu faktu mającego prawotwórcze znaczenie, jakim jest skuteczność i zasadność oświadczenia o wypowiedzeniu umowy leasingu w trybie natychmiastowym. Sąd podkreślił bowiem, że w realiach niniejszej sprawy powódka nie była w stanie uzyskać takiej ochrony prawnej na gruncie żadnego innego roszczenia, bowiem żadne roszczenie o świadczenie jeszcze jej nie przysługiwało. Sąd argumentował, że przywołana przez stronę pozwaną możliwość poszukiwania ochrony na gruncie powództwa o przeniesienie własności przedmiotu leasingu w sposób oczywisty nie mogło mieć miejsca z uwagi na brak spełnienia przesłanek do dochodzenia takiego roszczenia w dacie zarówno wytoczenia powództwa jak i orzekania. Z kolei podnoszony przez pozwanego zarzut, iż powódka mogła bronić się zarzutami co do bezskuteczności oświadczenia o wypowiedzeniu umowy w ewentualnie wytoczonym przez stronę pozwaną procesie o zasądzenie kwot wynikających z rozliczenia umowy leasingu również nie może zostać uznany za zasadny na gruncie stanu faktycznego rozpoznawanej sprawy. Powódka bowiem poszukiwała ochrony właśnie z uwagi na istniejący stan niepewności i związane z tym wątpliwości co trwania umowy leasingu. Oczekiwanie natomiast (przy skądinąd zasadnym założeniu powódki, że wypowiedzenie to było nieprawidłowe) na ewentualne dalsze kroki prawne (i windykacyjne) pozwanego mogły jedynie pogorszyć jej sytuację prawną. Zdaniem Sądu nie można także pominąć okoliczności, że pozwana pomimo szeregu wezwań i wyjaśnień co braku podstaw do wypowiedzenia umowy w trybie natychmiastowym, kierowanych do niej przez stronę powodową, podtrzymywała prawidłowość podjętych przez siebie czynności i skuteczności dokonanego wypowiedzenia, wzywając powódkę nie tylko do rozliczenia umowy leasingu, ale również wydania przedmiotu leasingu, z zastrzeżeniem naliczania kar umownych za opóźnienie w wydaniu rzeczy. Sąd podniósł również, że powódka od początku deklarowała wolę kontynuowania przedmiotowej umowy, ugodowego zakończenia sporu i nie pozostawała w opóźnieniu w zapłacie należności leasingowych (a jeśli nawet występowały kilkudniowe opóźnienia w zapłacie raty leasingowej to naliczane z tego tytułu odsetki stanowiły stosunkowo niewielkie kwoty – rzędu kilku bądź kilkunastu złotych – których braku zapłaty, w kontekście dokonywania regularnej spłaty rat leasingowych z tej umowy, nie powinien pozwany zakładać).

Sąd zważył nadto, że w tych okolicznościach, zakładając nawet hipotetycznie, że zostało złożone (i doręczone powódce) oświadczenie z dnia 31 lipca 2017 r. o wypowiedzeniu umowy, czego zresztą pozwany w ocenie Sądu pierwszej instancji nie wykazał, a jego inicjatywę dowodową w tym zakresie uznał za istotnie spóźnioną, nie można uznać, iż pozbawiło powódkę interesu prawnego w ustaleniu bezskuteczności poprzedniego wypowiedzenia chociażby z uwagi na ewentualne skutki w postaci naliczania kar umownych. Jednocześnie pozwany w żaden sposób nie wycofał się ze złożonego nieprawidłowo oświadczenia z października 2016 r. (nie uchylił się od skutków prawnych tego oświadczenia) lecz de facto podjął próbę „zapomnienia" o złożonym poprzednio oświadczeniu i ponownie wystosował wezwanie do zapłaty z nierealnym zresztą ostatecznym terminem zapłaty.

Odwołując się do treści art. 709^{13} § 2 k.c. Sąd Okręgowy zważył, że sporządzone w dniu 12 lipca 2017 r. wezwanie do dokonania zapłaty w terminie do 17 lipca 2017 r. trudno uznać za zakreślające odpowiedni termin, biorąc pod uwagę czas potrzebny na doręczenie takiego wezwania. Jak wynika z pisma powódki odpowiadającej na to wezwanie, otrzymała je ona 19 lipca 2017 r., a zatem już po zakreślonym terminie, co samo w sobie powinno zostać uznane za sprzeczne z treścią przywołanej wyżej normy, a więc również w zakresie oświadczenia z lipca 2017 r. o wypowiedzeniu umowy zachodzą istotne wątpliwości co do jego skuteczności (choć podkreślić należy, że sąd w toku tego postępowania nie badał tych okoliczności o czym była mowa wyżej).

Pozostawienie przez pozwanego, pomimo wyjaśnień i wezwań powódki, w obrocie prawnym oświadczenia z dnia 3 października 2016 r. o rozwiązaniu umowy i brak podjęcia jakichkolwiek czynności zmierzających do wyjaśnienia tej sytuacji i ewentualnego cofnięcia dokonanego wypowiedzenia, w ocenie Sądu w realiach niniejszej sprawy i w świetle podstawowej zasady polskiego porządku prawnego jaką jest zasada demokratycznego państwa prawnego ujęta w art. 2 Konstytucji RP, również nie pozwala na przyjęcie, że powódka nie posiada interesu prawnego w ustaleniu bezskuteczności wypowiedzenia z uwagi na dokonane (według ostatniego twierdzenia pozwanego) wypowiedzenie umowy w lipcu 2017 r. Niezależnie od istnienia i skuteczności takiego wypowiedzenia nie oznacza to automatycznie braku potrzeby objęcia ochroną prawną okresu pomiędzy kolejnymi wypowiedzeniami i swego rodzaju konieczności wyjaśnienia i usunięcia niepewności co do rozwiązania umowy leasingu po dniu 3 października 2016 r.

Sąd uznał także, że powódka wykazała zasadność swojego roszczenia, bowiem pozwany w sposób rażący naruszył semimperatywne postanowienia z art. 709^{13} § 2 k.c. (rażąco z uwagi na brak reakcji na zgłaszane wyjaśnienia i przedkładane dokumenty potwierdzające brak zaległości w wysokości uzasadniającej rozwiązanie umowy w trybie natychmiastowym). Sąd podkreślił, że ustawodawca w przywołanej normie zastosował już i tak stosunkowo surowe kryteria oceny pozostawania w zwłoce z zapłatą (wystarczy brak zapłaty jednej raty leasingowej), zaś pozwany w OWUL zawarł niewątpliwie postanowienia mniej korzystne, a zatem w oparciu o art. 58 § 1 k.c. – nieważne.

W ocenie Sądu na dzień dokonania ostatecznego wezwania we wrześniu 2016 r. jak i na dzień złożenia oświadczenia o natychmiastowym rozwiązaniu umowy powódka nie pozostawała w zwłoce w zapłacie co najmniej jednej raty leasingowej, gdyż wysokość zaległości powódki wynosiła 1.175,81 złotych, zaś wysokość raty leasingowej wynosiła 2.382,15 złotych. Przywoływana w pismach pozwanego, sporządzanych już po złożeniu oświadczenia o rozwiązaniu umowy, kwota zaległości ulegała również szeregowi zmian, jednakże nawet przyjmując, iż na dzień złożenia oświadczenia, tj. na dzień 3 października 2017 r. powódka poza kwotami wskazanymi w wezwaniu zalegała z zapłatą raty płatnej we wrześniu 2016 r., to i tak okoliczność ta nie ma znaczenia bowiem w dacie występowania z wezwaniem i zakreśleniem terminu ostatecznego zaległość ta nie istniała (zresztą została uregulowana w dniu 4 października 2016 r.). Sąd stwierdził, że z załączonych do pozwu (oraz pism kierowanych do pozwanego) potwierdzeń przelewu nie tylko wynika brak zaległości w wysokości co najmniej jednej raty, ale także nieprawidłowo wyliczona nawet kwota wskazana w wezwaniu skoro nie uwzględniała chociażby wpłaty z dnia 15 maja 2016 r. na poczet jednej z wymienionych w wezwaniu not odsetkowych. Nie bez znaczenia jest także okoliczność, iż pomimo nieprawidłowości występujących w działaniach strony pozwanej, pozwany dopuszczając możliwość wznowienie umowy leasingu domagał się od powódki poniesienia kosztów wznowienia i opłat windykacyjnych.

W konsekwencji powyższego Sąd uznał złożone przez pozwanego oświadczenie z dnia 3 października 2016 r. za nieskuteczne (i sprzeczne z prawem jako naruszające dyspozycję normy z art. 709^{13} § 2 k.c.), a jednocześnie w ocenie Sądu wszystkie omówione wyżej okoliczności przemawiają za zasadnością udzielenia powódce ochrony prawnej (której nie mogła uzyskać na innej drodze) poprzez uznanie istnienia po jej stronie interesu prawnego i ustaleniu bezskuteczności wypowiedzenia. Sąd stwierdził nadto, że powyższa argumentacja i rozstrzygnięcie obejmuje także dokonane tym samym oświadczeniem wypowiedzenie, subsydiarnej w stosunku do umowy leasingu, umowy zobowiązującej do sprzedaży z dnia 21 sierpnia 2014 r.

O kosztach postępowania sąd orzekł zgodnie z art. 98 k.p.c.

Powyższe orzeczenie zaskarżyła apelacją pozwana w całości, zarzucając naruszenie przepisów postępowania, to jest art. 189 k.p.c. poprzez uznanie, iż powódka ma interes prawny w ustaleniu bezskuteczności: oświadczenia z dnia 3 października 2016 r. o rozwiązaniu umowy leasingu nr (...) w trybie natychmiastowym, bez zachowania okresu wypowiedzenia oraz oświadczenia rozwiązującego umowę zobowiązującą do sprzedaży z dnia 21 sierpnia 2014 r., w sytuacji gdy strona pozwana nie kwestionowała, iż przedmiotowe oświadczenie zostało przez nią złożone w sposób nie wywołujący skutków prawnych w postaci ustania bytu prawnego powyższych umów.

Wskazując na powyższy zarzut skarżąca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa oraz o zasądzenie od powódki na rzecz pozwanej kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa prawnego, według norm przepisanych za obie instancje, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji, wraz z pozostawieniem temu Sądowi rozstrzygnięcia o kosztach postępowania.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego nie jest zasadna, Sąd Apelacyjny podziela w całości argumentację Sądu pierwszej instancji w zakresie oceny istnienia interesu prawnego strony powodowej w wytoczeniu powództwa o ustalenie bezskuteczności wypowiedzenia umowy leasingu z 3 października 2016 roku.

Sąd Okręgowy w motywach swojego rozstrzygnięcia szeroko omówił rozumienie interesu prawnego na gruncie art. 189 k.p.c., które Sąd Apelacyjny przyjmuje za własne bez potrzeby jego ponownego przytaczania. W niniejszej spawie nie budzi wątpliwości, możliwość żądania opartego na podstawie art. 189 k.p.c. ustalenia nieważności lub bezskuteczności czynności prawnej (umowy, uchwały, jednostronnej czynności prawnej, wypowiedzenia umowy lub oświadczenia o odstąpieniu od umowy). Rozpatrując natomiast takie żądanie, Sąd zobowiązany jest do dokonania oceny, czy kumulatywne spełnione zostały dwie konieczne przesłanki tj: interes prawny - określany jako przesłanka skuteczności oraz wykazanie prawdziwości twierdzeń powoda o tym, czy dany stosunek prawny lub prawo rzeczywiście istnieje (lub nie istnieje) - określone jako przesłanka zasadności powództwa (por. wyrok SN z 27 czerwca 2001 r., II CKN 898/00, uchwała SN z 19 listopada 1996 r., III CZP 115/96, OSNC 1997/4/35).

Odnosząc się do podniesionego przez apelującego zarzutu naruszenia powyższego przepisu, Sąd Apelacyjny nie podziela argumentacji pozwanego, że w odpowiedzi na pozew strona pozwana przyznała, iż rozwiązanie umowy oświadczeniem z dnia 3 października 2016 roku było całkowicie bezskuteczne z uwagi na to, że warunki określone w umowie leasingu uzasadniające jej wypowiedzenie były mniej korzystne niż przewiduje to k.c.

W odpowiedzi na pozew strona pozwana stwierdziła natomiast, że interes prawny w ustaleniu bezskuteczności oświadczenia istniałby, jeżeli ustalenie, zgodnie z żądaniem pozwu skutkowałoby restytucją bytu prawnego umowy, ze skutkiem ex tunc, czyli doprowadziłoby to sytuacji trwania umowy leasingu. W dalszej części uzasadnienia strona pozwana brak interesu prawnego powoda upatrywała w twierdzeniu, że do takiego wypowiedzenia w istocie nie doszło, a jedynie miało do niego dojść w związku z niepłaceniem rat leasingowych przez powódkę za dalszy okres, co doprowadziłoby do rozwiązania umowy z datą późniejszą.

Tymczasem jak słusznie podnosiła strona powodowa, w istocie pozwany nie wykazał aby do kolejnego skutecznego wypowiedzenia doszło w lipcu 2017 roku. Z pisma z dnia 31 lipca 2017 r. wynika wprawdzie, że pozwany sporządził oświadczenie o rozwiązaniu umowy leasingu nr (...) w trybie natychmiastowym z uwagi na brak płatności należności z umowy leasingu w wyznaczonym dodatkowym terminie oraz wezwał do zwrotu przedmiotu leasingu, to jednak zauważenia wymaga, że oświadczenie to złożone jest jedynie na kserokopii, nie jest poświadczone za zgodność z oryginałem, nie wiadomo także czy osoba składająca to oświadczenie jest uprawniona do składnia takiego oświadczenia w imieniu spółki akcyjnej. W tych warunkach trudno przyjąć, że argumentacja zawarta w odpowiedzi na pozew jest skuteczna z powołaniem się na wypowiedzenie umowy leasingu w lipcu 2017 roku.

Za trafne uznać należy także stanowisko strony powodowej, że wypowiedzenie z 3 października 2016 roku nie zostało przez pozwaną skutecznie cofnięte. Pozwana nie złożyła w tym zakresie stosownego oświadczenia, do którego miała sposobność przy okazji wymiany przez strony pism czy w odpowiedzi na składane przez pozwaną prośby o złożenia takiego oświadczenia - choćby w piśmie z 12 października 2016 roku (k.37). W piśmie tym pozwana wyraźnie wnosi o konwalidację złożonego oświadczenia o wypowiedzeniu, nie uzyskując w tym zakresie żadnej odpowiedzi. Takiego oświadczenia pozwana nie złożyła także w trakcie niniejszego postępowania.

Zatem skoro oświadczenie o wypowiedzeniu umowy leasingu ma charakter prawa podmiotowego kształtującego, co oznacza, że jego wykonanie kształtuje stosunki pomiędzy stronami, to uzasadnione jest stwierdzenie, że po stronie powódki istnieje nadal stan niepewności czy stosunek leasingu z uwagi na podnoszoną przez niego przesłankę nieważności trwał nadal czy też w istocie umowa ta została rozwiązana z datą 3 października 2016 roku.

Ponadto podzielić należy także argumentację strony powodowej, która wykazuje interes prawny w ustaleniu skuteczności wypowiedzenia z 3 października 2016 roku upatruje w charakterze samej umowy leasingu. Skoro bowiem umowa leasingu ma charakter umowy wzajemnej, a zatem obydwie strony powinny świadczenia wzajemne oferować, to niezrozumiałe jest zachowanie strony pozwanej, która kilkakrotnie wzywała powódkę do wydania przedmiotu leasingu z zagrożeniem nałożenia na nią kar umownych. Ponadto nie wystawianie przez pozwaną przez dłuższy czas faktur - mimo to, że wystawienie ich nie było warunkiem płatności rat, było także sygnałem dla powódki, że strona pozwana uważa to pierwotne wypowiedzenie za skuteczne. Ostatecznie i sama treść pism kierowanych do pozwanej wyraźnie wskazywała i nie pozostawia żadnych wątpliwości, że pozwana wypowiedziała jej umowę leasingu w dniu 3 października 2016 roku : „rozwiązuję w trybie natychmiastowym umowę leasingu ...”(pismo z 3.10.2016r. s.35), „...podtrzymuje decyzję o zasadności wypowiedzenia umowy leasingu ...”(pismo z 18.11.2016r. st.46), „Ponadto przypominamy, iż w/w umowa leasingu została wypowiedziana w dniu 3.10.2016 r....”-pismo z 9.01.2017 r. k.47).

Uwzględniając powyższe rozważania Sąd Apelacyjny uznał, że Sąd Okręgowy prawidłowo przyjął, że wobec ustalonego stanu niepewności, powódka miała interes prawny w wystąpieniu na drogę postępowania sądowego z żądaniem ustalenia, że sporne wypowiedzenie dokonane w dniu 3 października 2016 roku było bezskuteczne.

Pozostałe przesłanki powództwa z art. 189 k.p.c. nie były przez pozwaną kwestionowane. W sprawie nie było bowiem sporu, iż postanowienie umowne dotyczące wypowiedzenia umowy leasingu było mniej korzystne niż postanowienie k.c., a zatem powołano się na zapis umowny sprzeczny z bezwzględnie obowiązującymi przepisami prawa - art. 709^{13}k.c. i art. 58 k.c. W tym zakresie Sąd Apelacyjny podzielił ocenę prawną Sądu pierwszej instancji przyjmując ją za własną.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny oddalił apelację strony pozwanej na podstawie art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu tj. art. 98 k.p.c. w zw. z § 2 ust 6 w zw. z § 10 ust 1 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. poz. 1800 z późn. zm.).